

SV lausuntopyyntö VaVa Syksy 2017

1. BAKGRUNDSUPPGIFTER

Vastaajien määrä: 1

Officiellt namn på den som svarar	Namn på den person som antecknat svaret	Kontaktuppgifter till den person som är ansvarig för svaret	Datum för när begäran om utlåtande behandlades i organet	Organets namn
Kronoby kommun	Benita Fröjdö	Inger Bjon	11.12.2017	Kommunstyrelsen i Kronoby

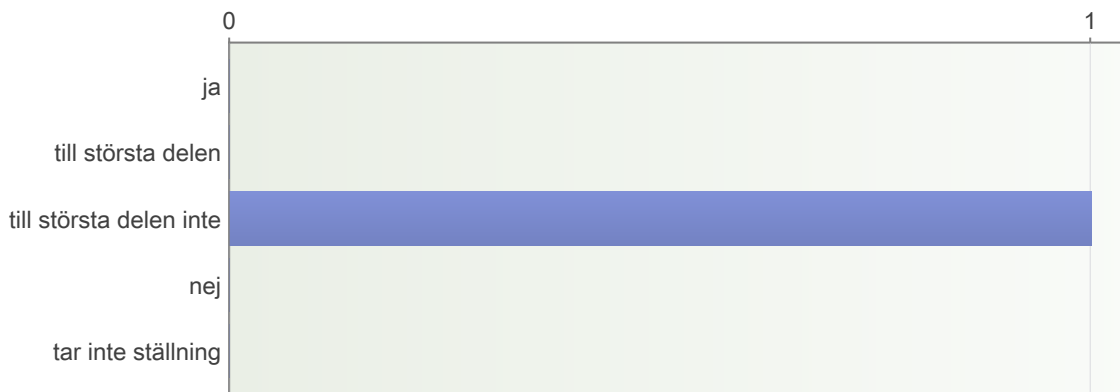
2. Är den svarande

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Kan den föreslagna valfrihetslagen bidra till att minska hälso- och välfärdsskillnaderna bland befolkningen och göra tillgången till tjänster mer jämlik?

Vastaajien määrä: 1

4. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

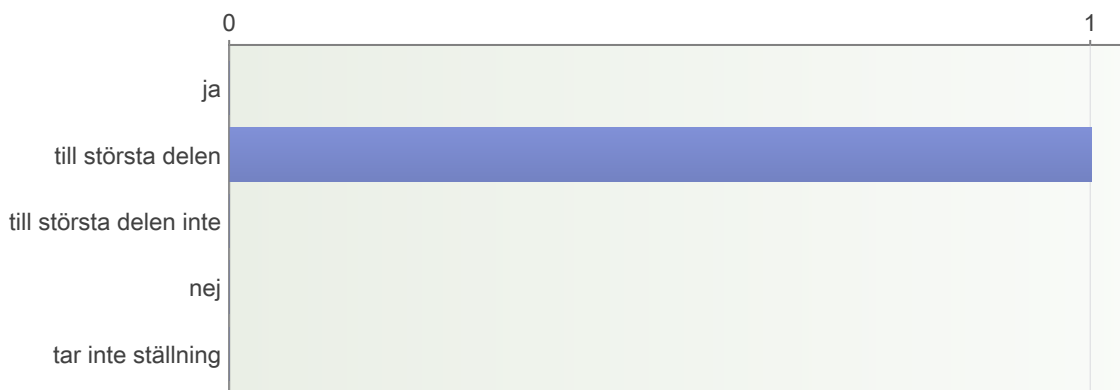
- Kronoby kommun anser att valfriheten i grunden är en bra sak som ökar medborgarnas möjlighet att välja sina social- och hälsovårdstjänster. En reform av social- och hälsovården är också nödvändig i vårt land. Viktigt skulle vara att komma vidare eftersom den ständiga osäkerheten som olika förslag till reform medför tar mer än själva reformen i sig. Den föreslagna modellen för valfrihet har dock vissa brister som ännu kunde åtgärdas.

De preliminära erfarenheterna från pilotprojekten tyder på att valfrihetsreformen ökar efterfrågan på tjänster och förorsakar nya kostnader. En moderat uppskattning är att efterfrågan kommer att öka med ungefär 10 procent och framför allt gälla lindriga sjukdomar som läker ut av sig själva, vilket innebär att ökningen inte minskar skillnaderna i välfärd och hälsa. Att invånare som redan omfattas av företagshälsovård eller studerandehälsovård börjar omfattas av kapitationsersättningen innebär ökade kostnader, men ger inte nödvändigtvis några betydande hälsofördelar och minskar inte skillnaderna i välfärd och hälsa. Systemet är som helhet komplicerat och kräver att kunden/patienten klarar av att bedöma sitt servicebehov, jämföra de tillbudsstående alternativen och söka sig till tjänsterna. Modellen passar inte alla kundgrupper och riskerar att öka skillnaderna i välfärd och hälsa i stället för att minska dem.

Ett orosmoment är också hur valfriheten ska fungera på landsbygden och hur landsbygden kan tryggas jämlik service. Sannolikt kommer valfriheten att fungera betydligt bättre i de större städerna och på landsbygden blir det således landskapets uppgift att ha hand om servicen. Den uppgiften är svår när landskapet samtidigt måste konkurrera om kunder i städerna där befolkningsunderlaget finns.

5. 2. Främjar utkastet till valfrihetslag på ett ändamålsenligt sätt kundens möjligheter att påverka de egna tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

6. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

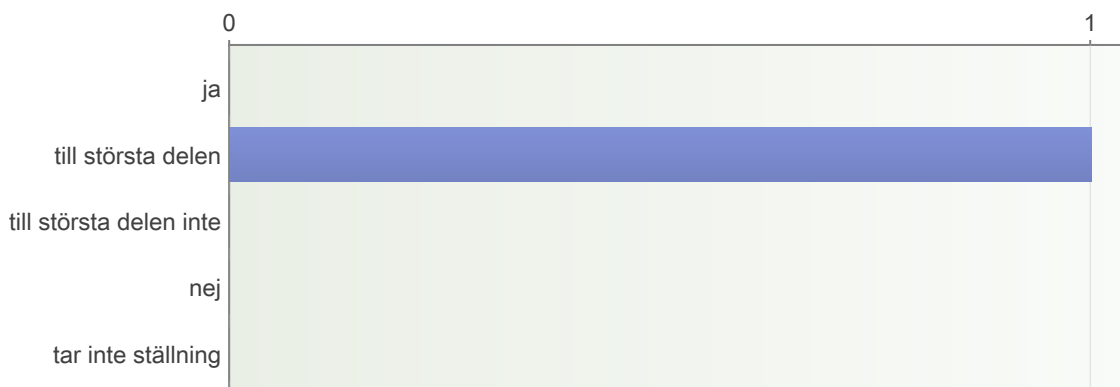
- Kunderna får i och med lagförslaget större möjligheter att delta i och planera sin vård. På landsbygden finns dock risken att det inte uppstår en valsituation om det inte finns företag som erbjuder den service man kunde välja. Möjligheten att påverka de egna tjänsterna är således direkt beroende av om det uppstår en fungerande marknad. En kund som är missnöjd kan inte rösta med fötterna om det inte finns verkliga alternativ exempelvis till följd av långa avstånd.

Den föreslagna valfrihetsmodellen är ganska invecklad och svår att överblicka. Klienterna och patienterna har inte alltid tillräcklig information att basera sitt val på. Och det finns också specialgrupper, som kan ha svårt att orientera sig i servicesystemet och där förmågan att använda servicesedlar och personlig budget är begränsad, vilket kan leda till oändamålsenliga val.

I lagutkastet förblir det ännu oklart vilka tjänster som omfattas av valfrihet och vilka som sköts av affärsverk. Till exempel i fråga om serviceboende med heldygnsomsorg är det viktigt att de tjänster som ingår i helheten av direktvalstjänster tillhandahålls kunden i det boende där han eller hon vårdas. Det bör också vara självklart att affärsverk kan tillhandahålla tjänster mot kundsedlar eller inom ramen för personliga budgetar. Också i det fall en kund valt sitt eget landskaps affärsverk bör det vara möjligt att välja ett annat landskaps affärsverk för vidareundersökningar eller speciallisttjänster om det är så att tjänsten inte erbjuds vid den servicepunkt man valt i det egna landskapet.

7. 3. Ger lagutkastet kunden tillräckliga möjligheter att anlita sådana tjänster som lämpar sig för kundens egen situation?

Vastaajien määrä: 1

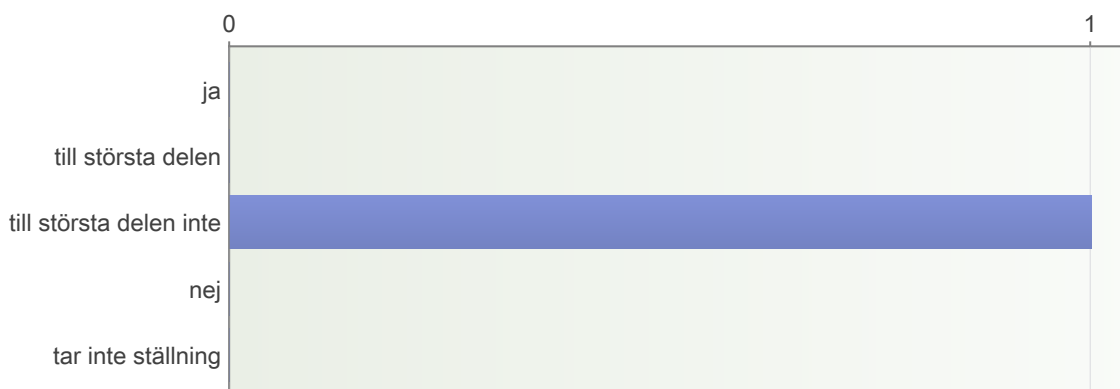
8. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Den föreslagna reformen ger större möjligheter att söka sig till olika tjänster. Men landskapens affärsverk bör också ges möjligheter att producera tjänster som kan fås via kundsedel och personlig budget. Endast på det sättet råder en reell valfrihet där kunden kan plocka ihop det servicepaket som passar bäst. Landskapet är ändå skyldigt att producera tjänsterna om kunden inte vill ha dem via kundsedel och personlig budget och landskapet har också en möjlighet att begränsa omfattningen av ibruktagandet om det är nödvändigt för att tjänstehelheterna ska fungera eller ska kunna ordnas kostnadseffektivt. Det här borde ändras så att landskapen kan erbjuda servicen men att kunden själv kan välja hur den plockar ihop paketet (ex i en personlig budget vill man kanske ha det boendealternativ som landskapet producerar, men all övrig service via privata aktörer, då bör det vara möjligt utan att man väljer bort den personliga budgeten).

9. 4. Om kunden har omfattande servicebehov, ger lagutkastet kunden möjlighet att få tjänster som är samordnade i enlighet med kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

10. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Samordningen av tjänsterna är en utmaning. Landskapet behöver tillräckliga resurser för att kunna trygga en tillräckligt detaljerad kundplan för invånarna och i förlängningen också en tillräcklig rådgivning så att invånarna har verkliga möjligheter att få ihop en bra servicepalett. Möjligheterna att följa upp servicekedjan och att övervaka den är begränsad för landskapet.

11. 5. Säkerställer lagutkastet en horisontell och vertikal integration av tjänsterna?

Vastaajien määrä: 1

12. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- För att en integration skall vara möjlig att åstadkomma krävs fungerade kundplaner och fungerande datasystem. Kanta-tjänsterna borde fungera i realtid överallt för att trygga ett problemfritt informationsutbyte mellan aktörerna och en smidig integration av tjänsterna. Detta ter sig dock inte realistiskt. Gällande kundplaner uppstår också frågor om integritetsskydd samt vilka användarrättigheter olika producenter av service har. Enligt förslaget är alla tjänsteproducenter skyldiga att iaktta kundplanen. Det lyfter fram frågan om dess förhållande exempelvis till socialvårdens förvaltningsbeslut och hälso- och sjukvårdens vårdbeslut. Om kundplanen blir bindande bör rättsskyddsaspekterna beaktas så att det också blir möjlighet att söka ändring i den. Det faktum att olika tjänster ges i samma byggnad betyder inte heller på något sätt att tjänsterna är verkligt integrerade.

13. 6. Ger förslaget landskapen tillräckliga förutsättningar att fullgöra organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

14. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

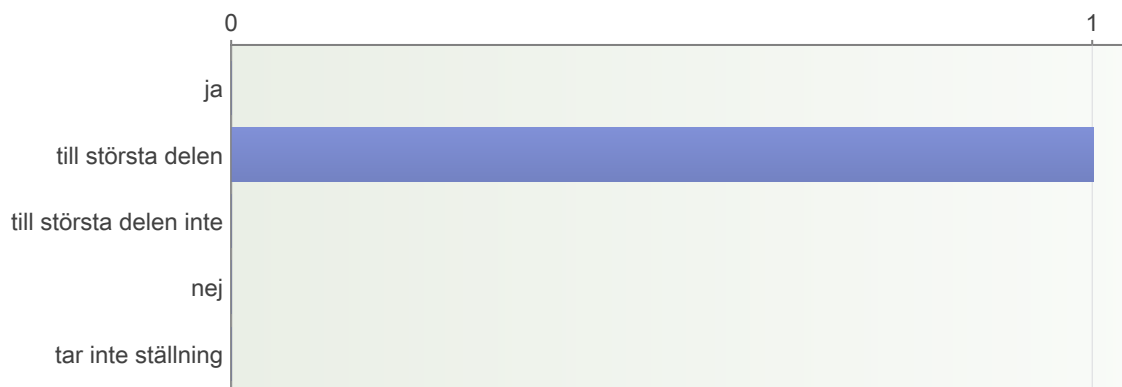
- Det förslag till valfrihet som nu skickats på remiss ger landskapet möjlighet att producera direktvalstjänster i sitt affärsverk, vilket förbättrar förutsättningarna att fullgöra organiseringsansvaret jämfört med det tidigare förslaget. Trots det har landskapet otillräckliga möjligheter att utöva den beslutanderätt som hör till organiseringsansvaret. Vad händer om pengarna är slut i början av december?

Landskapen har inte tillräckliga möjligheter att besluta om produktionen av de tjänster som de har organiserings-ansvar för. I det aktuella utkastet till valfrihetslag tar sig begränsningarna uttryck i bland annat lagstadgad skyldighet för landskapen att erbjuda kundsedlar och personliga budgetar inom de tjänster som anges i lagen, förbud mot att tillhandahålla tjänster i landskapets egen organisation på basis av en kundsedel eller personlig budget, reglering av ersättningarna till producenterna samt begränsade möjligheter att producera valfrihetstjänster i landskapets affärsverk. Landskapen bör få rätt att också producera tjänster inom kundsedlar och den personliga budgeten.

Som helhet har landskapen inte heller möjligheter att ta lån eller beskatta, täcka underskott, besluta om vad landskapet ska producera för tjänster, avtala och hur man organiserar förvaltningen. Vill staten gå in för en landskapsmodell måste landskapen också få verklig beslutsmakt och verklig autonomi. Den ekonomiska styrning som staten nu försöker säkerställa klingar mycket illa i förhållande till självstyrelsen.

15. 7. Främjar lagutkastet en förändring av verksamhetssätten och ibruktagande av nya serviceinnovationer?

Vastaajien määrä: 1

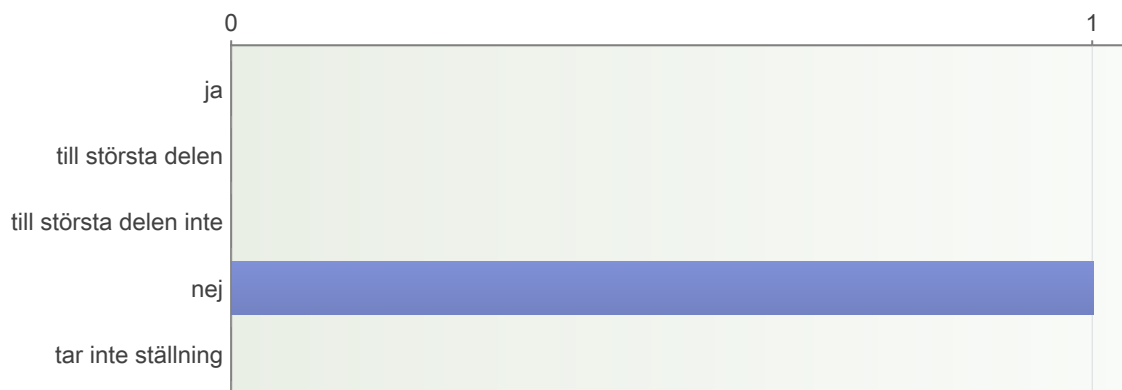
16. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Valfrihetsreformen ger möjlighet till innovationer. Om målet nås beror på de villkor som ställs på producenterna, hur modellen för ersättningar ser ut och i vilken mån den sporrar till innovationer. Serviceinnovationer kan främjas bland annat genom att onödigt detaljerad reglering av sektorn luckras upp. Det kan i och för sig också göras utan en reform.

17. 8. Ger utkastet till valfrihetslag tillsammans med de övriga delarna av landskaps- och social- och hälsovårdsreformen tillräckliga förutsättningar för att uppnå målet att bromsa upp kostnadsökningen med 3 miljarder euro?

Vastaajien määrä: 1

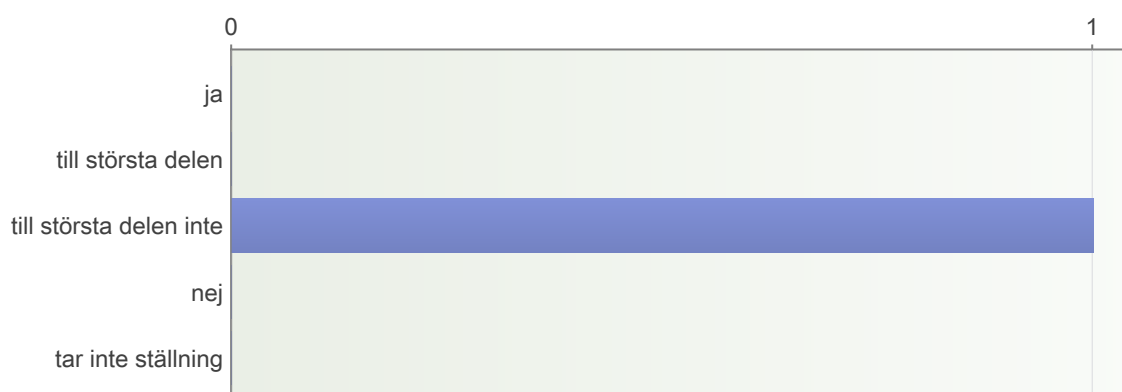
18. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Valfriheten i den föreslagna formen gör det svårare att uppnå målet att bromsa kostnadsökningen. Det beror på att modellen begränsar landskapens rätt att besluta om hur tjänsterna ska produceras och deras möjligheter att styra tjänsterna som helhet. Dessutom riskerar kostnaderna att öka åtminstone på grund av tillhandahållarnas och producenternas ICT-investeringar, landskapens, deras affärsverks och producenternas administrativa uppgifter samt de nya elementen i valfrihetsmodellen, dvs. personliga budgetar och kundsedlar samt direktvalstjänsterna inom mun- och tandvården. Valfrihetsreformen har uppskattats öka efterfrågan på tjänster, när privat tjänsteproduktion börjar finansieras med offentliga medel. Kostnadsrisken är särskilt stor inom mun- och tandvården, vilket framhålls i bedömningen av lagförslagets ekonomiska konsekvenser. Det finns en risk för att efterfrågan på tjänster ökar främst i fråga om lindriga sjukdomar som läker ut av sig själva och som tär på resurserna utan att ge välfärds- och hälsofördelar

19. 9. I 3 kap. i utkastet till valfrihetslag föreslås bestämmelser om direktvalstjänster, dvs. de social- och hälsovårdstjänster för vilka kunden direkt kan välja tjänsteproducent. 9a. Tryggar de bestämmelser som gäller landskapets affärsverks produktion av direktvalstjänster (bl.a. 16 §) en jämlik tillgång till tjänster under alla omständigheter?

Vastaajien määrä: 1

20. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Landskapets affärsverk är ålagda att tillhandahålla samtliga social- och hälsovårdstjänster. Affärsverket kan planera sitt servicenätverk så att en jämlik tillgång till tjänster blir omsatt i praktiken. För att förmå tillhandahålla vittomfattande tjänster behöver affärsverket emellertid en tillräcklig finansiering och personal. Såvitt en ansevärd del av klienterna väljer en privat social- och hälsocentral, vars verksamhetspunkter sannolikt kommer att koncentreras till tillväxtcentra, kommer det här att begränsa affärsverkets möjligheter att geografiskt tillhandahålla vittomfattande tjänster. Den eventuella konkurrensen om personal – förmodligen framförallt om läkare – vilket kan hämma affärsverkets förutsättningar att överhuvudtaget tillhandahålla bastjänster – utgör ett ännu större problem.

Kraven på landskapen när de producerar valfrihetstjänster i sitt affärsverk är också synnerligen vittgående (särredovisning med eget bokslut etc). Det här betyder att landskapen i praktiken ska agera nästan som ett aktiebolag trots att de producerar tjänsterna i sitt affärsverk. Detta ter sig byråkratiskt och tungstyrt. Många frågor är också öppna ännu, exempelvis hur man kan ge tilläggsfinansiering till en valfrihetsbalansenhet med ekonomiska svårigheter.

21. 9b. Är det lagstadgade tjänsteutbud för social- och hälsocentraler som det föreskrivs om i 18 § i lagutkastet ändamålsenligt till sitt innehåll och sin omfattning?

Vastaajien määrä: 1

22. Fritt formulerade kommentarer.

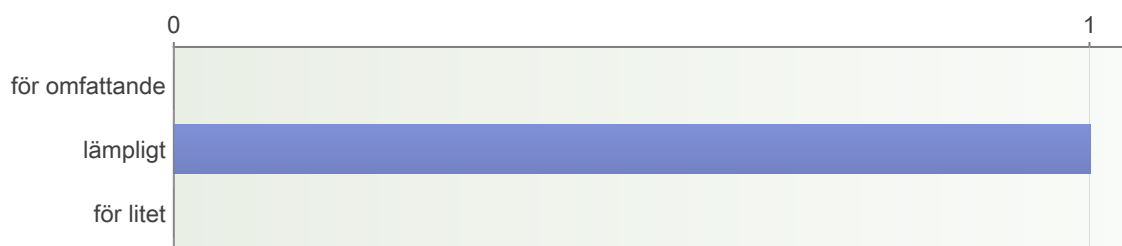
Vastaajien määrä: 1

- Många hälsovårdsstationer på landsbygden har inte möjlighet att uppfylla alla de krav som ställs (exempelvis på laboratorietjänster och bilddiagnostik eller konsultationstjänster inom specialiteter som ögon). Där är det rimligt att landskapens affärsverk kan avtala med andra närliggande hälsovårdsstationer eller sjukhus om de här tjänsterna för hälsostationens kunder. Exempelvis för ögonläkare behövs dyr specialutrustning. Bra är om det finns konsultationsmöjligheter, men landskapen bör i större utsträckning ha möjlighet att besluta om en för dem fungerande modell.

I fråga om brådskande mottagning skulle social- och hälsocentralerna också vara skyldiga att behandla akuta skador och symtom i fall där patienten inte behöver prehospital akutsjukvård som förmedlas av nödcentralen. Diagnostik och behandling av frakturer kräver radiologiska tjänster, gipsningsutrustning och specialkunnande. Särskilt i fråga om handledsfrakturer uppstår det lätt patientskador. Om det vid social- och hälsocentralerna finns läkare som inte brukar ha jour, är det sannolikt att de inte har tillräcklig erfarenhet av ens vanliga frakturer.

23. 9c. Är det lagstadgade tjänsteutbud för mun- och tandvårdsenheter som det föreskrivs om i 18 § i lagutkastet ändamålsenligt till sitt innehåll och sin omfattning?

Vastaajien määrä: 1

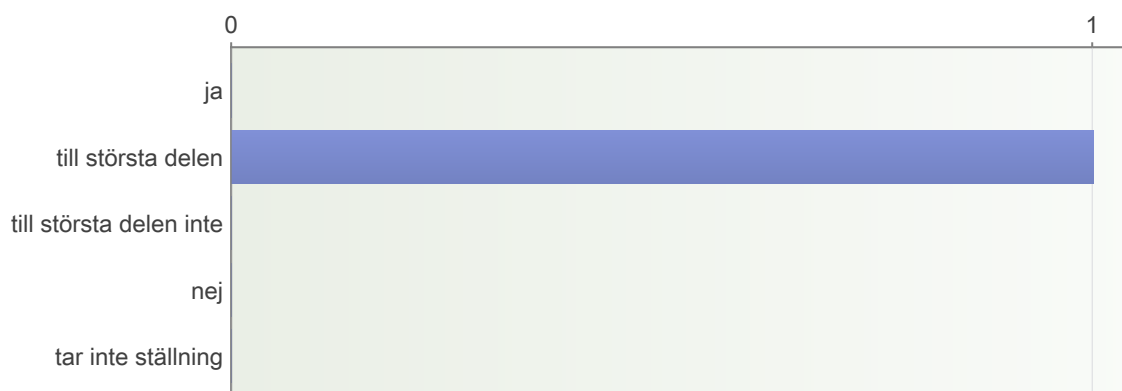
24. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Mun- och tandvårdsenheterna är till sin omfattning till största delen lämpliga. Ett problem är ändå att elevtandvården uteslutits ur förslaget och att det därmed kan leda till en viss splittring av resurserna. Åtminstone vid åtgärder som inte utförs lokalt bör kunder inom elevtandvården ha möjlighet att via exempelvis kundsedel få en viss valfrihet.

25. 9d. Är bestämmelserna om social- och hälsocentralernas direktvalstjänster i 18 § i lagutkastet tillräckligt klara i fråga om vilka tjänster som hör till direktvalstjänsterna och vilka tjänster som inte är direktvalstjänster och produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

26. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder på vilka landskapen bestämmer de tjänster på primärnivå och på utvidgad primärnivå som produceras vid social- och hälsocentralerna?

Vastaajien määrä: 1

- I förslaget är åtminstone hemsjukvårdens och fysioterapins ställning oklara: när är det fråga om kundsedeltjänster och vad hör till social- och hälsocentralen? Likaså är det oklart hur läkartjänsterna inom hemsjukvården ordnas: via social- och hälsocentralen, via affärsverket eller som kundsedeltjänst? Det bör också vara möjligt att komma överens om att laboratorietjänster, bilddiagnostik och specialisttjänster helt eller delvis kan skötas i samarbete med en annan direktvalsenhet eller med något landskaps affärsverk.

27. 9e. Är bestämmelserna om mun- och tandvårdens direktvalstjänster i 18 § i lagutkastet tillräckligt klara i fråga om vilka tjänster som hör till direktvalstjänsterna och vilka tjänster som inte är direktvalstjänster och produceras av landskapets affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

28. Om inte, på vilket sätt skulle det vara ändamålsenligt att fastställa de grunder enligt vilka det närmare bestäms vilka tjänster som produceras vid mun- och tandvårdsenheterna?

Vastaajien määrä: 1

- Det är viktigt att landskapen har en bred möjlighet att planera hur man producerar sina tjänster och att det finns en verklig möjlighet att integrera direktvalstjänsternas servicepunkter med elevtandvårdens servicepunkter. Vid service som inte kan erbjudas lokalt bör man kunna komma överens med närliggande enheter om assistans.

29. 9f. Är bestämmelserna (bl.a. 18 § och 37 §) ändamålsenliga och tillräckliga med tanke på socialvården?

Vastaajien määrä: 1

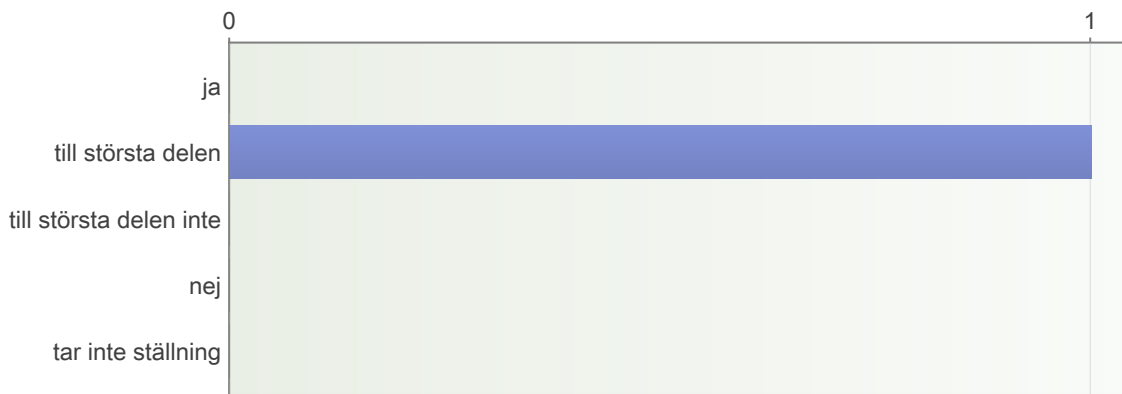
30. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Den yrkesutbildade person inom socialvården som arbetar vid social- och hälsocentralen skulle vara social- och hälsocentralens enda anställda inom sociala sektorn. Socialarbetarens roll som enda arbetstagare skulle vara utmanande och kunna leda till att den professionella identiteten anpassas till de andra yrkesgruppernas identitet. Bland annat socialarbetare som placerats vid polisinsättningar har gett sådana erfarenheter. Bestämmelserna om socialvårdstjänster i 18 och 37 § är inte ändamålsenliga. Strukturen har byggts upp i syfte att öka serviceintegrationen i en situation där social- och hälsocentralerna inte på basis av grundlagsutskottets utlåtande kan tillhandahålla sådana sociala tjänster där offentlig makt utövas. I arbetsuppgifterna för den grupp som avses i 37 § ingår konsultationstjänster för social- och hälsocentralen, bedömning av kundernas servicebehov och hänvisning av kunder till affärsverket. Om gruppen inte fattar kundspecifika beslut har den ingen stor inverkan. Det har inte gjorts någon bedömning av hur många grupper med yrkesutbildade personer inom socialvården det behövs och inte heller vilken sakkunskap och vilka resurser grupperna behöver. Motiveringen till 18 och 37 § behöver klarläggas och preciseras.

31. 10. I 4kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om kundens möjligheter att välja ett landskaps affärsverk. 10a. Ger 21 § i lagutkastet kunden ändamålsenliga möjligheter att välja affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

32. Fritt formulerade kommentarer.

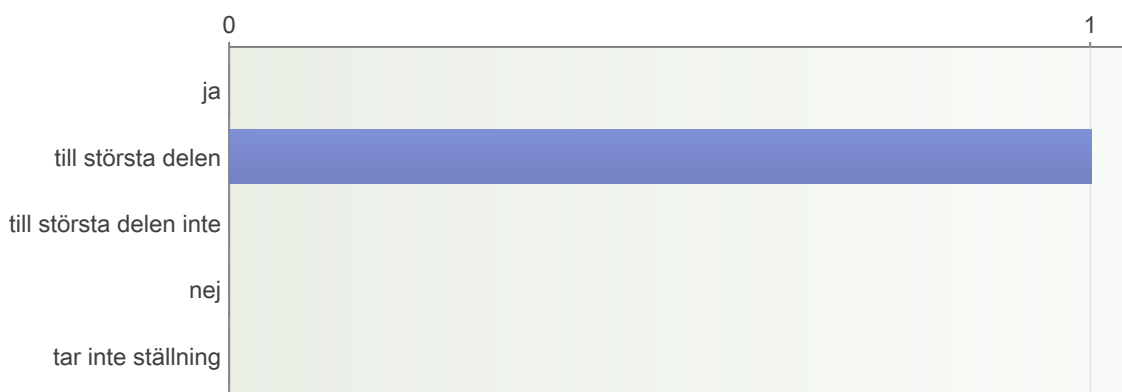
Vastaajien määrä: 1

- Det är bra att kunden kan välja affärsverk också i ett annat landskap än där den själv bor. Detta kunde med fördel kompletteras med en möjlighet att välja det egna landskapets affärsverk, men att också alltid ha möjlighet att välja ett annat affärsverk om den service man har behov av inte erbjuds vid den tjänstenhet man valt. Detta tryggas delvis i 23 §, men inte helt i och med att det enbart gäller icke brådskande vård.

Mycket viktigt är också att ICT-systemen byggs upp så att informationen lätt löper mellan olika landskap och mellan privata och offentliga aktörer.

33. 10b. Ger 22 och 23 § i lagutkastet kunden ändamålsenliga möjligheter att välja tjänstenhet/enheter vid ett affärsverk?

Vastaajien määrä: 1

34. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Som konstaterades i förra punkten skulle det vara viktigt att i 23 § alla händelser trygga landskapsöverskridande möjligheter att använda andra affärsverk om det i den valda tjänstenheten inte erbjuds den service man behöver.

35. 11. I 5 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av kundsedel för att öka kundens valfrihet. 11a. Är den kundsedel som det föreskrivs om i 24 § i lagutkastet ändamålsenlig till sitt innehåll och sin omfattning?

Vastaajien määrä: 1

36. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

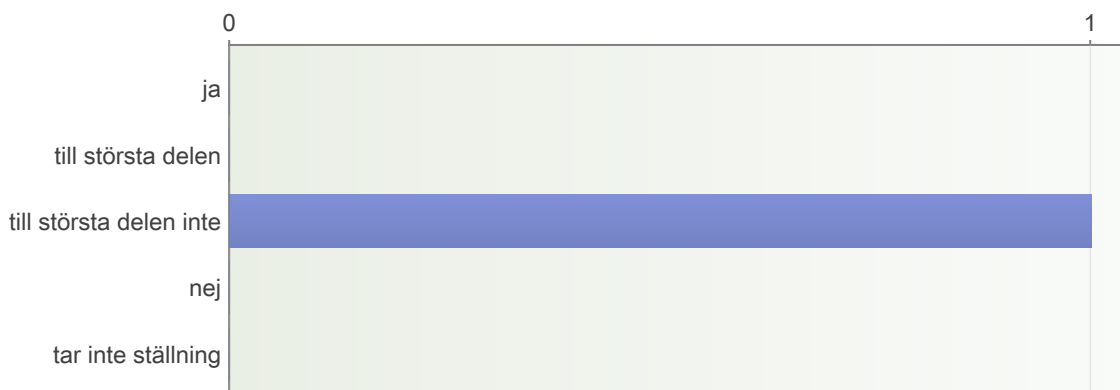
- Förslaget till kundsedelns omfattning är till största delen ändamålsenlig. Det finns dock några problem i lagförslaget. Dels att landskapen har en möjlighet att lämna delar utanför valfriheten om det är nödvändigt för att tjänstehelheterna ska fungera eller för att tjänsterna ska kunna ordnas kostnadseffektivt. Detta kan försätta finländarna i en mycket ojämlig situation när det gäller möjlighet att välja vård.

Dels borde det vara självklart att man via en kundsedel också kan välja service som tillhandahålls av det egna eller ett annat landskap.

Dels riskerar de jourande sjukhusens ställning att utarmas vilket skulle vara fatalt för traumakirurgin i detta land. För att trygga rimliga avstånd till jourande sjukhus är det viktigt att säkerställa att sjukhusen har tillgång till skickliga kirurger till ett rimligt pris. Detta kan äventyras av punkt 8 och alldeles särskilt av punkt 10 bland de punkter som kunde omfattas av kundsedel. Gällande dessa kunde det vara motiverat att ha en valfrihet mellan offentliga aktörer (enligt en utvidgad 23 §) som sedan vid behov kan samarbeta med privata aktörer för att minska exempelvis operationsköer. En subjektiv rätt till kundsedel är i dessa fall för stor. Eventuellt kunde man ha med dem som möjlighet att erbjuda kundsedel inom i de fall (exempelvis särskilda operationer) där landskapet anser det ändamålsenligt.

37. 11b. Har landskapets affärsverk utifrån de begränsningar som det föreskrivs om i 24 § 2 och 3 mom. förutsättningar att trygga tillräckliga tjänster på ett kostnadseffektivt sätt?

Vastaajien määrä: 1

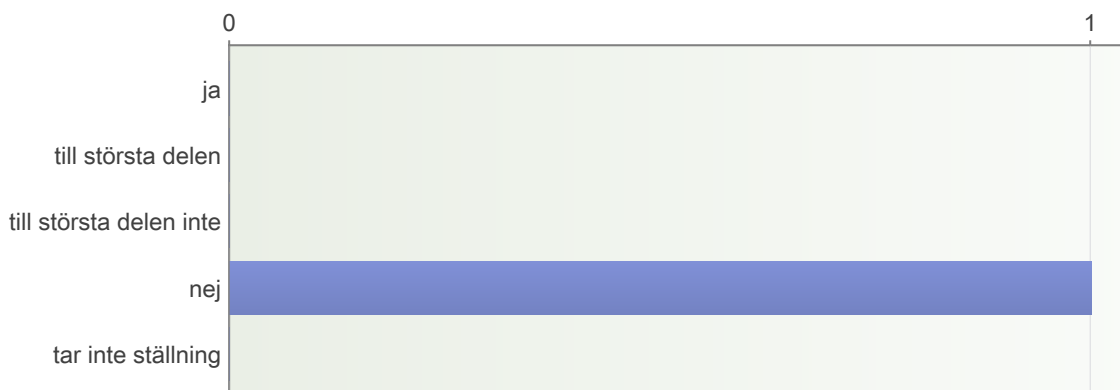
38. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- En begränsning behövs, men det sätt den nu är skriven gör bestämmelsen svårtolkad (var går gränsen för nödvändigt?). Dessutom leder olika affärsverks olika tolkning till att invånare i olika landskap kan behandlas olika, vilket är problematiskt med tanke på medborgarnas jämlikhet.

39. 11c. Är bestämmelserna i 24 § i lagutkastet tillräckliga för att trygga ett riksomfattande och regionalt servicesystem inom den specialiserade sjukvården.

Vastaajien määrä: 1

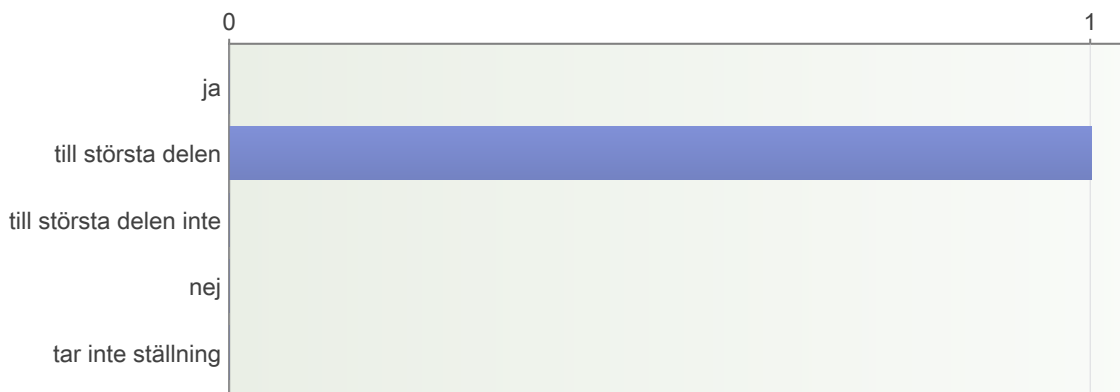
40. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Som konstaterades i svaret till 11 a riskerar den förslagna modellen utarma centralsjukhusen (om de bästa experterna flyttar bort eller volymen minskar så mycket att det inte blir kostnadseffektivt att avlöna de bästa experterna). I så fall får det allvarliga följder för jourberedskapen och möjligheten att få traumavård i detta land. Detta skulle vara mycket allvarligt och försätta invånarna i en ojämlig ställning. Dessutom behandlas landskapens affärsverk ojämligt i förhållande till privata aktörer om landskapens affärsverk omfattas av kvalitetskrav på en viss mängd ingrepp för att få bibehålla en viss typ av operationer. Samma krav bör i så fall gälla också för de privata aktörerna.

41. 11d. Är bestämmelserna om kundsedlar ändamålsenliga med tanke på kundens ställning och rättigheter?

Vastaajien määrä: 1

42. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Kunden bör ha möjlighet att också välja det egna eller andra landskaps affärsverk när det gäller service som erbjuds via kundsedel (på annat sätt än genom att vägra ta emot en kundsedel som erbjuds).

Det faktum att tjänsteproducenter kan vägra att vårda en kund som uppsöker vård via en kundsedel/personlig budget kan leda till att de mest svårskötta kunderna egentligen inte har en valfrihet utan att de hänvisas till landskapsens egna service.

Det kommer inte heller, särskilt i början, att vara lätt för kunden att orientera sig bland de nya tjänsterna och tjänsteproducenterna. Det innebär att det kan uppstå problem gällande att välja lämpliga tjänster.

43. 11e. Säkerställer systemet med kundsedlar att landskapet har tillräckliga möjligheter till styrning och inflytande med tanke på fullgörandet av organiseringsansvaret?

Vastaajien määrä: 1

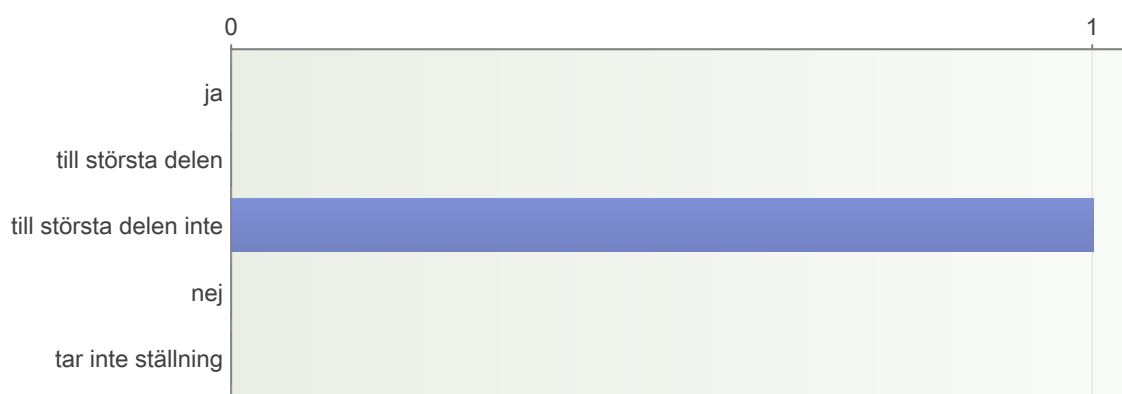
44. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- -

45. 12. I 6 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om användning av personlig budget för att öka kundens valfrihet. Ger bestämmelserna kunden tillräckliga möjligheter att påverka genomförandet av de tjänster som kunden behöver?

Vastaajien määrä: 1

46. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Enligt lagförslaget kan en kund inte anlita tjänster som tillhandahålls av landskapets affärsverk med en personlig budget. Det här begränsar kundens reella valfrihet och är också i övrigt oändamålsenligt. Den personliga budgeten omfattar cirka 50 000-150 000 personer som i nuläget använder sig av tjänster som tillhandahålls av kommuner eller samkommuner och som förmodligen helt eller delvis skulle vilja använda motsvarande offentliga tjänster då de har överförts till landskapets affärsverk. Ifall kunden blir tvungen att göra ett reellt val redan i det skede då budgeten beviljas (genom att vägra ta emot en personlig budget), har kunden betydligt mindre möjligheter till en verklig valfrihet och att påverka sina egna tjänster. Istället är det just en kombination av offentliga och privata tjänster som för många skulle vara den bästa lösningen och denna möjlighet bör skrivas in i 28 § 1 mom genom exempelvis följande formulering i andra meningen; Med en personlig budget är det möjligt att kombinera tjänster av ett eller flera affärsverk och av privata tjänsteproducenter.

Liksom gällande kundsedel kan det faktum att tjänsteproducenter kan vägra att vårda en kund som uppsöker vård via en kundsedel/personlig budget leder till att de mest svårskötta kunderna egentligen inte har en valfrihet utan att de hänvisas till landskapsens egna service. Detta kunde korrigeras så att tjänsteproducenter som anmält sig till landskapet måste ta emot kunder enligt det antal de anmält att de kan ta emot (på samma sätt som för direktvalstjänster).

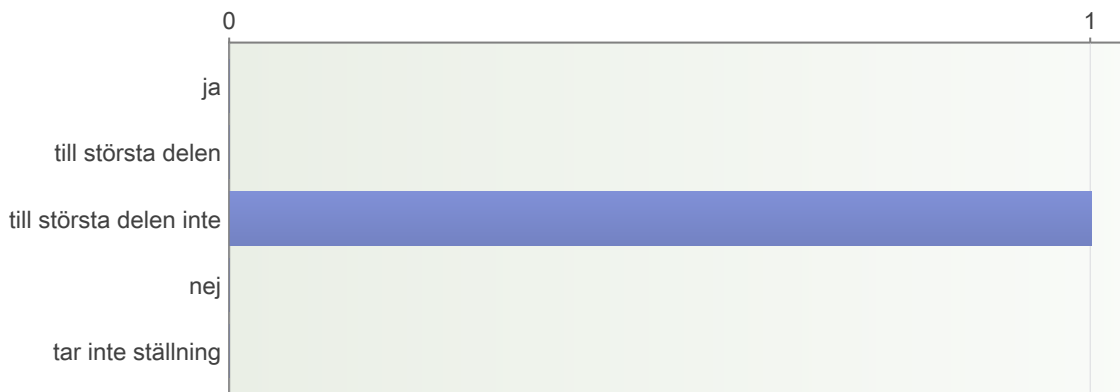
Enligt 72 § 3 mom. får den som producerar tjänster som tillhandahålls enligt en personlig budget inte hos kunden ta ut avgifter för tjänster som tillhandahållits enligt en personlig budget. Lagbestämmelsen hindrar ändå inte att tjänsteproducenten kan erbjuda kunden extratjänster mot avgift. Särskilt vid valsituationen kan det råda oklarhet vilka tjänster som ingår och vilka som kostar extra vilket kan leda till oväntade utgifter.

I 84 § föreskrivs om när valfrihetslagen föreslås träda i kraft. Genom valfrihetslagen skulle lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården upphävas. Servicesedlarna bör ges en övergångstid så att kunden kan använda redan beviljade servicesedlar. En övergångsbestämmelse om saken bör införas i lagen.

Om det beslutas att lagen om servicesedlar upphävs när valfrihetslagen träder i kraft, är det viktigt att beakta att servicesedeln i dag används i stor utsträckning inom småbarnspedagogiken. Enligt lagen om småbarnspedagogik kan kommunen ordna småbarnspedagogik bland annat genom att ge serviceanvändaren en servicesedel enligt lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården. År 2016 fanns det 243 946 barn inom småbarnspedagogiken. Av dem fick över 18 000 vård mot servicesedel. Det är mycket viktigt att denna möjlighet bibehålls också framöver.

47. 13. I 7 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om rådgivning och handledning samt bedömning av servicebehovet för kunden. I 5 § i lagutkastet föreslås dessutom bestämmelser om en kundplan som ska utarbetas för kunden. Tryggar bestämmelserna tillräckligt väl kundens rättigheter och genomförandet av tjänsterna på ett sätt som motsvarar kundens behov?

Vastaajien määrä: 1

48. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

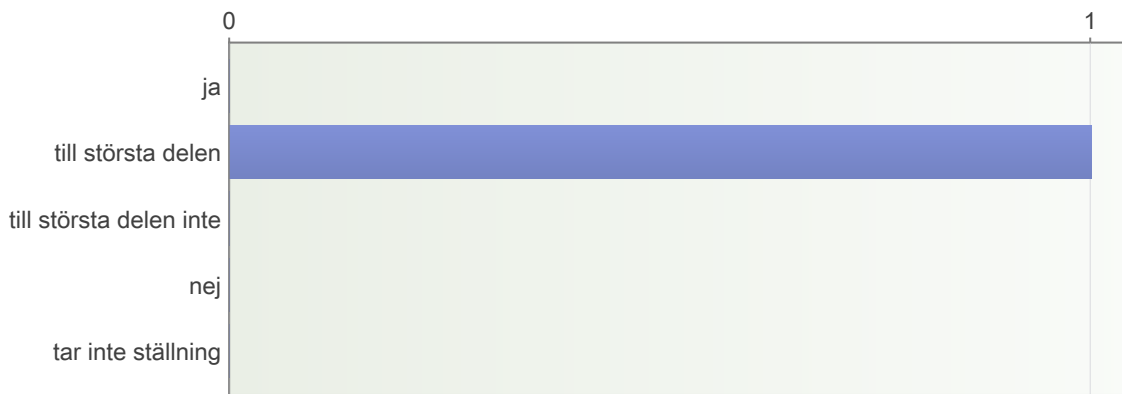
- Enligt 5 § i lagförslaget ska det för kunden utifrån en bedömning av servicebehovet vid behov upprättas en kundplan, där kundens alla social- och hälsovårdstjänster ingår oavsett produktionsansvar. Landskapets affärsverk svarar för att kundplanen bildar en ändamålsenlig helhet med tanke på kundens servicebehov. Syftet med bestämmelsen är att trygga en integration av tjänsterna till kunder som behöver många tjänster, vilket i och för sig är välkommet. Men det innebär samtidigt en ny uppgift och kostnad för landskapet som inte får någon ersättning för detta.

Om kundplanen upprättas på det föreslagna sättet uppstår det i praktiken en administrativt tungrodd process med en oklar ansvarsfördelning, vilket sannolikt leder till överlappande arbete och dåliga planer. Då uppstår det också frågor kring integritetsskyddet, bland annat vem som har vilka användarrättigheter till planen i en situation där den gemensamma planen innehåller alla möjliga tjänster som patienten fått, allt från hjärtoperation till utkomststöd och från barnskydd till cancerbehandling. Samtidigt bör det avgöras vem som tar ansvar för kundplanen som helhet.

Enligt förslaget är alla tjänsteproducenter skyldiga att iaktta kundplanen. Det lyfter fram frågan om planens bindande karaktär och dess förhållande till socialvårdens förvaltningsbeslut och hälso- och sjukvårdens vårdbeslut. Förhållandet är oklart också i fråga om avtalen mellan aktörerna. Om kundplanen blir bindande, bör rättsskyddsaspekterna beaktas och det bör avgöras om det är möjligt att söka ändring i kundplanen. Dessutom bör ICT-systemen fungera så att information i praktiken och i realtid också flyttas mellan olika aktörer.

49. 14. I 8 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om förfaranden för godkännande av och avtal med tjänsteproducenterna. 14a. Är bestämmelserna om förfarandena för godkännande ändamålsenliga med tanke på målen med lagutkastet?

Vastaajien määrä: 1

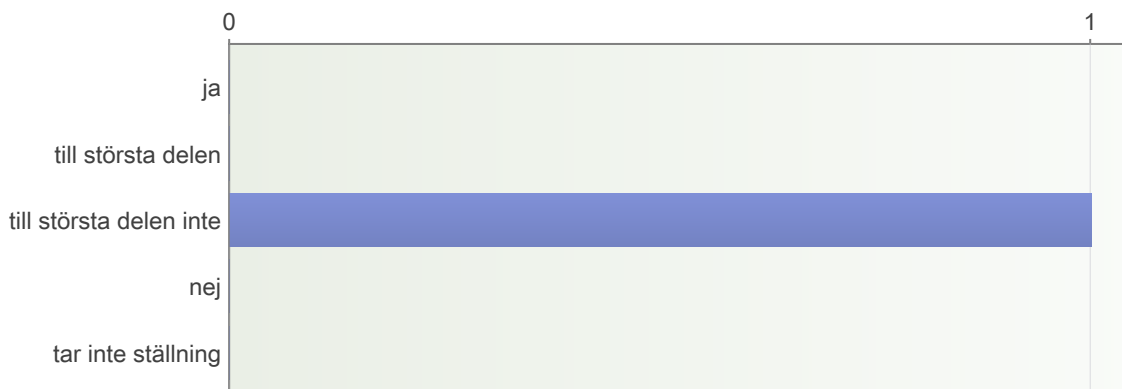
50. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- I det andra kapitlet av tjänsteproducentlagen (52/2017), bestäms inget om att producenten ska ha en tillräcklig kompetens att producera tjänster. En dylik skyldighet finns exempelvis angående personalantal, utrymmen, apparater och ledningen. I 8 § konstateras dock att tjänsternas kvalitet ska tryggas så att de är klientcentrerade, trygga och utförs på behörigt sätt. Det här medför att landskapet inte har några reella möjligheter att låta bli att godkänna en aktör som serviceproducent som enligt landskapets bedömning inte har en tillräcklig kompetens att tillhandahålla tjänster. Utbildning och kompetens är inte samma sak, och åtminstone inom den specialiserade sjukvården är utvärderingen av kompetensen lätt att kontrollera om det väcks en misstanke om att kompetensen är bristfällig.

51. 14b. Säkerställer bestämmelserna om förvaltningsbeslut och ställande av villkor (42 §) tillräckliga möjligheter att fullgöra landskapets organiseringsansvar?

Vastaajien määrä: 1

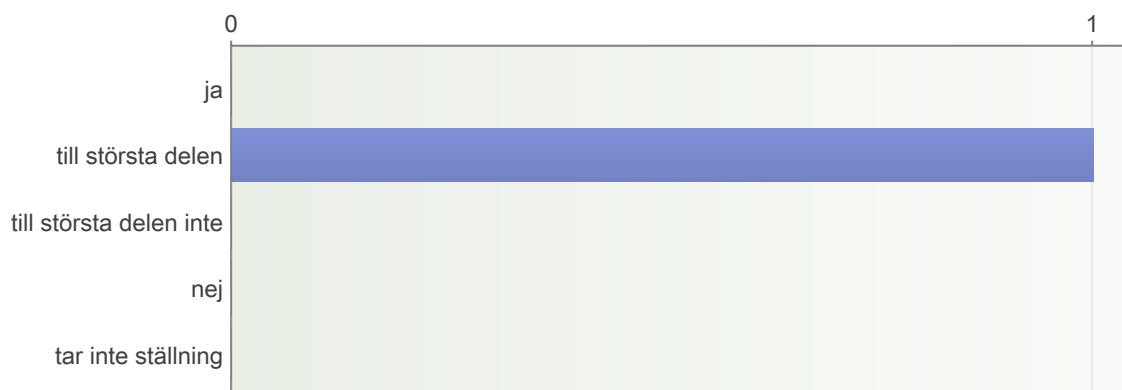
52. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Landskapet har inte tillräckliga medel att sanktionera en tjänsteproducent som inte handlar enligt de krav landskapet ställer. Ändå är det landskapet som har organiseringsansvaret och bär ett tungt ansvar att övervaka tjänsteproducenterna. Ansvarsfrågorna beaktas inte tillräckligt i lagförslaget.

53. 14c. Är bestämmelserna om avtalsförfarandena ändamålsenliga med tanke på målen med lagutkastet?

Vastaajien määrä: 1

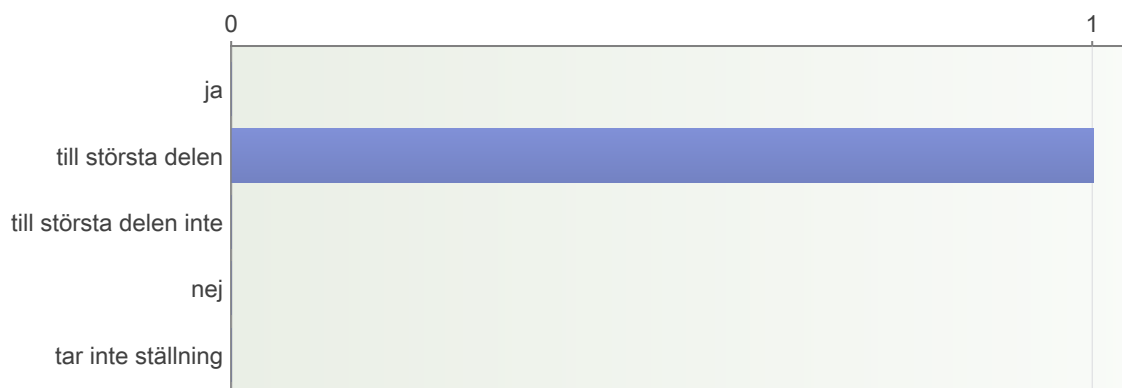
54. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

-

55. 15. I 9 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om tjänsteproduktionen och tjänsteproducenternas skyldigheter. Är bestämmelserna ändamålsenliga med tanke på målen med lagutkastet?

Vastaajien määrä: 1

56. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Det är oklart vem som har tillsyn över en underleverantör till en producent av valfrihetstjänster.

I 54 § 1 mom. och 55 § 1 mom. bestäms om möjligheter för tjänsteproducent att bestämma på vilket område den producerar tjänster som ska tillhandahållas utanför dess tjänsteenhet, om sådana tjänster ingår i direktvals-tjänsterna. Landskapen och dess affärsverk bör garanteras likadana möjligheter att fatta dylika beslut.

57. 16. I 10 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om de ersättningar som ska betalas till tjänsteproducenterna. 16a. Beaktas kundernas olika servicebehov och de kostnader som de ger upphov till i tillräcklig grad i andelen fast ersättning till social- och hälsocentralerna och de faktorer som bestämmer den?

Vastaajien määrä: 1

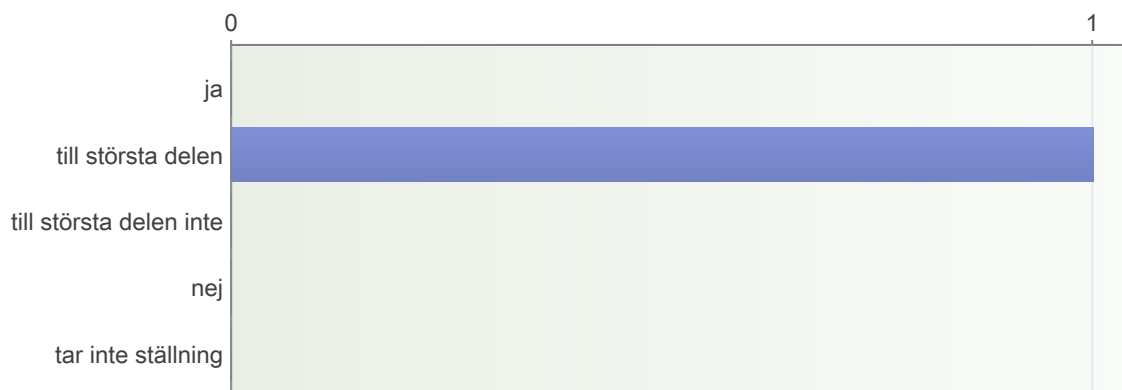
58. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Behovskoefficienterna beräknas av Institutet för hälsa och välfärd, och genom förordning av statsrådet får närmare bestämmelser utfärdas om storleken på fasta ersättningar, nationella behovsfaktorer, viktcoefficients och minimibeloppen för prestationsbaserade ersättningar. Det är svårt att ta ställning till ersättningarna före det är klart vad denna förordning kommer att innehålla. I princip är dock en fast behovsbaserad koefficient bra, men det bör i ett tidigt skede vara klart hur den skall se ut.

59. 16b. Är bestämmelserna om de övriga ersättningarna ändamålsenliga med tanke på målen med reformen?

Vastaajien määrä: 1

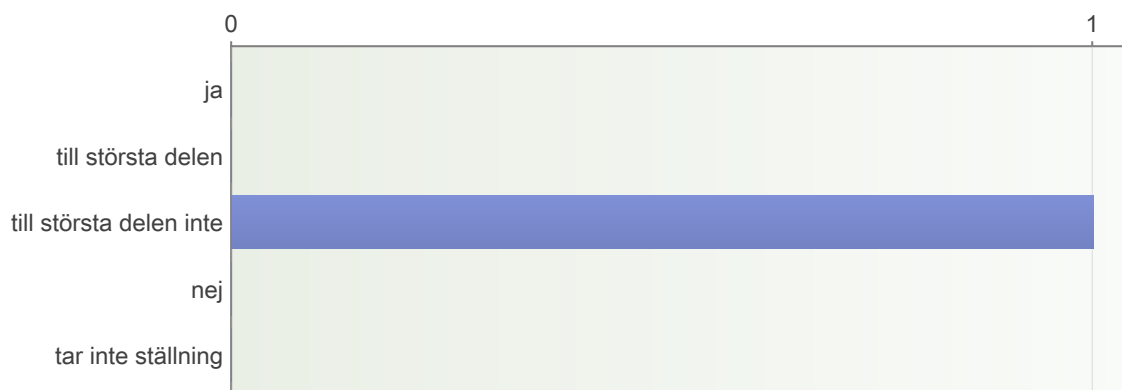
60. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- -

61. 16c. Säkerställer bestämmelserna att de social- och hälsocentraler som drivs av landskapens affärsverk och de privata social- och hälsocentralerna har lika verksamhetsförutsättningar?

Vastaajien määrä: 1

62. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

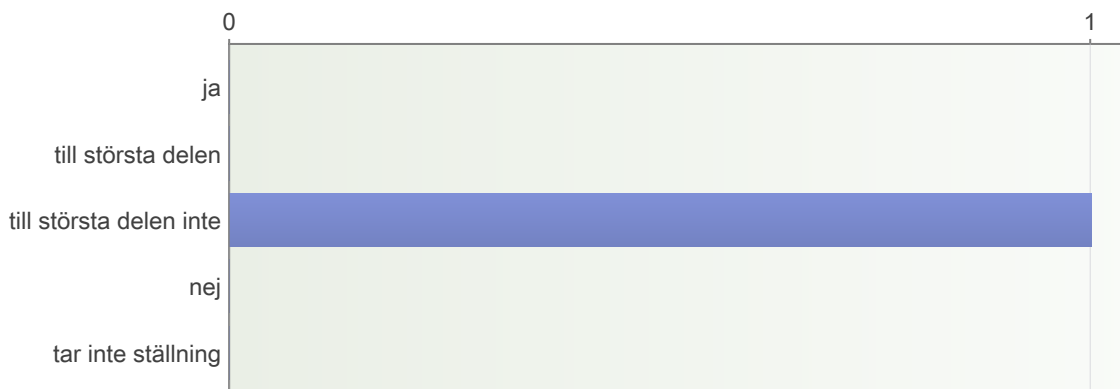
- Enligt lagutkastet ska landskapet iakttä följande principer när det producerar valfrihetstjänster i sitt affärsverk:
  - f) Valfrihetstjänsterna ska särredovisas i bokföringen och för tjänsterna ska det upprättas ett eget bokslut (resultaträkning, balansräkning och finansieringsanalys) och en verksamhetsberättelse (56 §)
  - g) Landskapen ska finansiera sina egna valfrihetstjänster på samma grunder som de finansierar privata företag som producerar sådana tjänster (64 §).
  - h) Landskapen ska tillämpa en marknadsmässig prissättning av stödtjänster o.d. som de erbjuder sina balansenheter som producerar valfrihetstjänster (61 §)
  - i) Konkurs- och konsumentverket övervakar tryggheten av jämlika verksamhetsförutsättningar för offentliga och privata tjänster i fråga om de valfrihetstjänster som landskapet producerar (62 §)
  - j) Landskapet är skyldigt att betala skatt till staten och kommunen på de inkomster som direktvaltjänsterna ger landskapet. Skatten betalas enligt inkomstskattesatsen för samfund (21 d § i inkomstskattelagen).

I praktiken betyder det att när landskapets affärsverk själv producerar valfrihetstjänster ska affärsverket ur marknadssynvinkel i stort sett agera på samma sätt som till exempel ett aktiebolag, trots att verksamheten formellt inte bedrivs i bolagsform. Det finns många frågor i anknytning till detta som ännu inte avgjorts i lagutkastet. Det är till exempel oklart hur tilläggsfinansiering som landskapet beviljar en egen valfrihetsbalansenhet med ekonomiska svårigheter påverkar finansieringen av valfrihetstjänster som produceras av privata tjänsteproducenter.

Landskapens affärsverks social- och hälsocentraler och privata social- och hälsocentraler har inte lika verksamhetsförutsättningar, för landskapet är som organisatör i sista hand alltid ansvarigt för att invånarna ska få de tjänster de behöver. Dessutom har landskapets enheter inte möjlighet att under en tid bedriva verksamhet som går på minus på samma sätt som privata aktörer kan göra för att vinna marknadsandelar. Landskapet har också en skyldighet att trygga servicen på vissa områden vilket leder till en ofördelaktig konkurrenssituation.

63. 17. I 12 kap. i lagutkastet föreslås bestämmelser om lagens ikraftträdande. 17a. Tryggar övergångsbestämmelserna om kundsedlar i 85 § tillgången till tjänster under övergångsfasen?

Vastaajien määrä: 1

64. Fritt formulerade kommentarer.

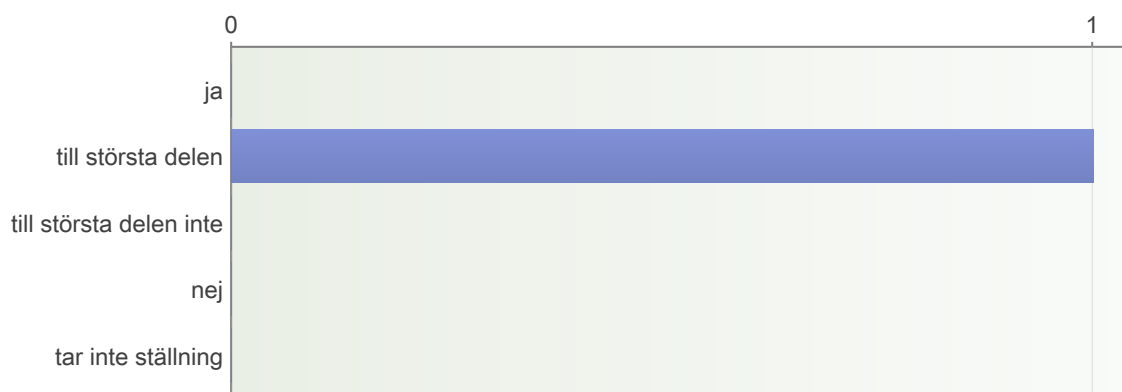
Vastaajien määrä: 1

- Enligt lagförslaget träder de personliga budgetarna i kraft 1.1.2020. Bestämmelserna om en personlig budget bör träda i kraft samtidigt som kundsedeln införs. Om en kund vägrar ta emot en personlig budget, ska landskapets affärsverk kunna skaffa tjänsterna för kunden med hjälp av kundsedel. Detta är inte möjligt om budgeten och sedeln införs vid olika tidpunkt.

I 84 § föreskrivs om när valfrihetslagen föreslås träda i kraft. Genom valfrihetslagen skulle lagen om servicesedlar inom social- och hälsovården upphävas. Servicesedlarna bör ges en övergångstid så att kunden kan använda redan beviljade servicesedlar. En övergångsbestämmelse om saken bör införas i lagen. Om det beslutas att lagen om servicesedlar upphävs när valfrihetslagen träder i kraft, bör man beakta att servicesedeln i dag används i stor utsträckning inom småbarnspedagogiken. Användningen av servicesedlar i småbarnspedagogiken bör tryggas lagstiftningsvägen även i fortsättningen.

65. 17b. Tryggar övergångsbestämmelserna om social- och hälsocentralerna i 86 och 88 § tillgången till tjänster under övergångsfasen?

Vastaajien määrä: 1

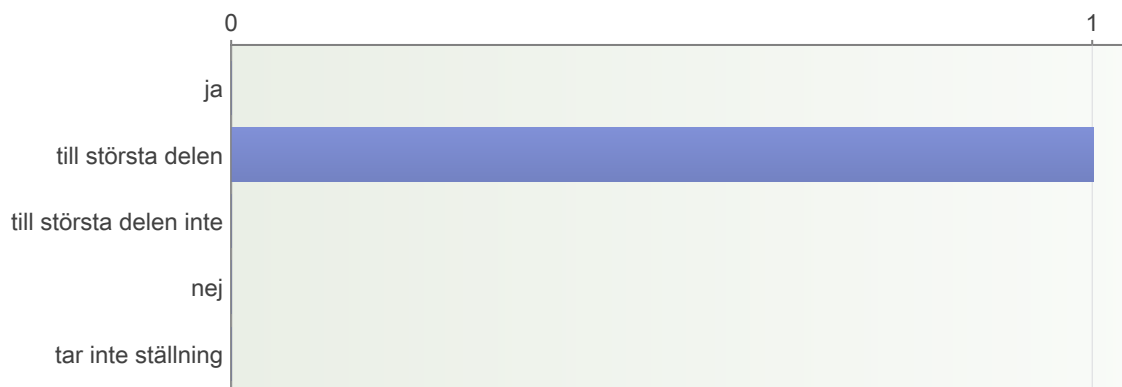
66. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

-

67. 17c. Tryggar övergångsbestämmelserna om mun- och tandvårdsenheterna i 87 och 89 § tillgången till tjänster under övergångsfasen?

Vastaajien määrä: 1

68. Fritt formulerade kommentarer.

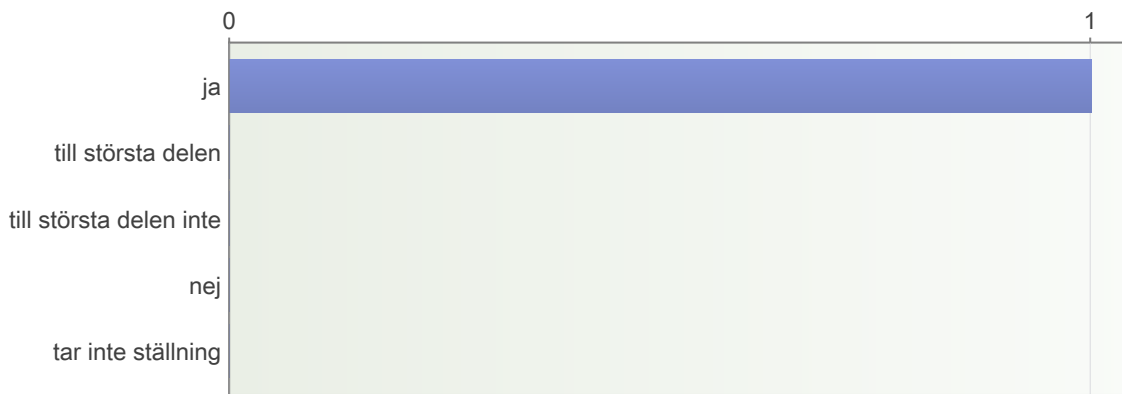
Vastaajien määrä: 1

- Landskapet ska överföra tjänster som avses i 18 § 3 mom. till att produceras av mun- och tandvårdsenheterna från 1.1.2022 och tjänster som avses i 4 mom. från 1.1.2023. Landskapet ska senast 31.12.2020 fatta beslut om villkoren för producenter av direktvalstjänster inom mun- och tandvården samt om de ersättningar som betalas till dessa producenter. Villkoren för serviceproducenterna, ersättningsnivån och detaljerna i ersättningsmodellen är ännu inte kända. De är avgörande för tillgången till tjänster. Ersättningsnivån och villkoren för serviceproducenterna är också utslagsgivande för om producenter av direktvalstjänster söker sig till områden där det har varit problem med tillgången till tjänster. En kritisk fråga är om finansieringen ska räcka till.

Kundernas självriskandel av kostnaderna för mun- och tandvård är mycket hög redan i den nuvarande modellen. Klientavgifternas storlek påverkar utnyttjandet av tjänster. För närvarande pågår en revidering av klientavgiftslagen. Om klientavgifterna stiger och ersättningarna till producenterna är för låga i förhållande till vårdbehovet, kan det leda till dålig tillgång till tjänster och att folk uppsöker vård i ett oändamålsenligt sent skede, vilket i sin tur leder till stigande kostnader. Oavsett så ökar kostnaderna för tandvård när systemet tas i bruk i och med att många idag använder helt privat tandvård.

69. 17d. Tryggar lagförslaget verksamhetsförutsättningarna för privata producenter av social- och hälsovårdstjänster?

Vastaajien määrä: 1

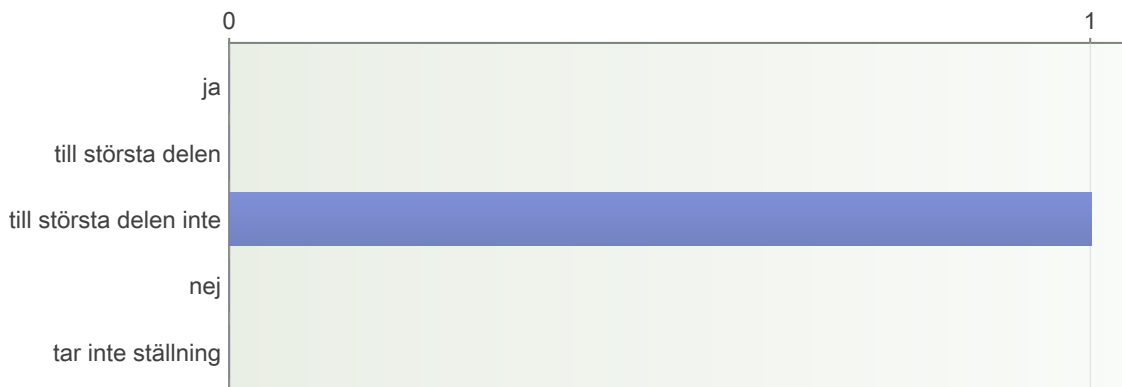
70. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- Detta beror dock långt på behovskoefficienterna och hur de kommer att fastställas. Utan dem är det svårt att avgöra om företagen kan uppnå en lönsamhet och således satsar på att utveckla tjänster också annanstans än i tillväxtcentran.

71. 17e. Ger lagförslaget små aktörer tillräckliga förutsättningar att vara tjänsteproducenter inom social- och hälsovården?

Vastaajien määrä: 1

72. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

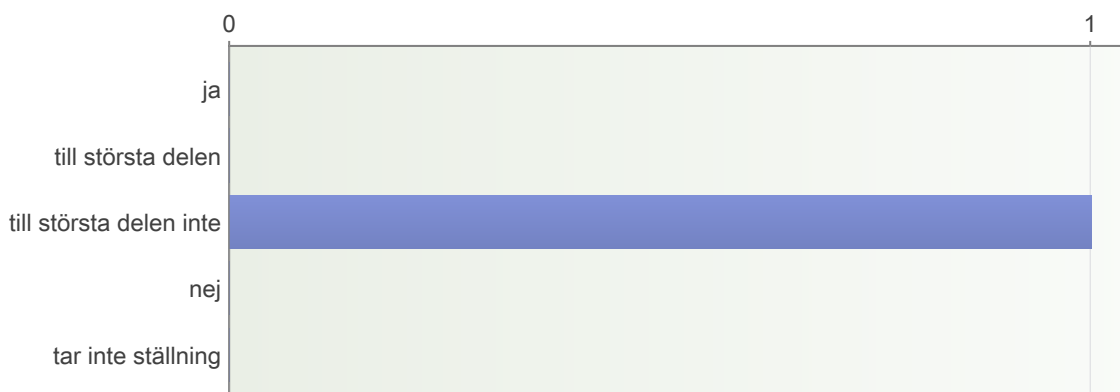
- I början finns det troligen villiga mindre aktörer som producerar tjänster särskilt enligt personlig budget och en del tjänster mot kundsedel, särskilt gäller det tjänster som ges hemma. Det förutsätter att de informationshanteringstjänster för valfriheten som avses i 77 § kan genomföras så att också småföretagare har tillgång till dem. Alla tjänsteproducenter som avses i valfrihetslagen ska använda följande informationshanteringstjänster: en tjänst för kundval, en informationstjänst för valfrihet, en hanteringstjänst för producenter, en uppföljningstjänst för tjänsteproduktionen och en informationstjänst för tjänsteproducenternas samhällsansvar.

Det är en stor risk att marknaden i framtiden på grund av skalfördelar och fusioner koncentreras till stora producenter. Tendensen till koncentration har kunnat skönjas redan tidigare. För små aktörer är kravet på anslutning till informationssystemtjänsterna och de i början finns det troligen villiga mindre aktörer som producerar tjänster särskilt enligt personlig budget och en del tjänster mot kundsedel, särskilt gäller det tjänster som ges hemma. Det förutsätter att de informationshanteringstjänster för valfriheten som avses i 77 § kan genomföras så att också småföretagare har tillgång till dem. Alla tjänsteproducenter som avses i valfrihetslagen ska använda följande informationshanteringstjänster: en tjänst för kundval, en informationstjänst för valfrihet, en hanteringstjänst för producenter, en uppföljningstjänst för tjänsteproduktionen och en informationstjänst för tjänsteproducenternas samhällsansvar.

Det är en stor risk att marknaden i framtiden på grund av skalfördelar och fusioner koncentreras till stora producenter. Tendensen till koncentration har kunnat skönjas redan tidigare. För små aktörer är kravet på anslutning till informationssystemtjänsterna och de många rapporteringskyldigheterna en tröskel för att komma in på marknaden – i synnerhet om aktörerna inte kan utnyttja landskapens gemensamma informationssystem.

73. 18. Anser ni att bedömningen av reformens konsekvenser är korrekt och tillräcklig?

Vastaajien määrä: 1

74. Fritt formulerade kommentarer.

Vastaajien määrä: 1

- -

75. 19. Hur bedömer ni att reformen påverkar er egen organisations eller era medlemsorganisationers ställning?

Vastaajien määrä: 1

- Kronobys social- och hälsovård har sedan KSSR-reformen skötts av Karleby stad, numera samkommunen Soite i landskapet Mellersta Österbotten, eftersom det ligger geografiskt nära med all service på samma ställe, vilket är både effektivt och ekonomiskt fördelaktigt.

Rent konkret påverkas Kronoby och servicen negativt ifall inte möjligheten att arbeta över landskapsgränserna fortsätter, eftersom största delen av invånarna då kommer att välja landskapet Mellersta Österbotten som sin producent, vilket i sin tur betyder att den egna servicen ordnad av Österbottens landskap i Kronoby kommun inte blir ekonomiskt möjlig att upprätthålla. Detta kan medföra att ett landskapsbyte kan bli aktuellt för Kronobys del för att trygga tillgången på god och nära sjukvård.

Därför är det av yttersta vikt att möjligheten till landskapsöverskridande vårdkedjor även i framtiden tryggas i alla skeden och att informationen tryggt och enkelt flyttas mellan olika aktörer och olika affärsverk. Det bör vara möjligt att välja en direktvalstjänst i ett landskap och använda exempelvis laboratorie- eller röntgentjänster i ett annat landskap om de inte erbjuds vid direktvalsenheten. Samma principer bör också gälla för tjänster inom affärsverket.

76. 20. Övriga fritt formulerade kommentarer om utkastet till regeringsproposition.

Vastaajien määrä: 1

- Enligt 41 § i lagförslaget ska landskapet så långt möjligt se till att tjänster som tillhandahålls mot kundsedel och enligt en personlig budget finns tillgängliga inom landskapet på landskapets språk, så att kundens valfrihet förverkligas i fråga om dessa tjänster. Detta äventyrar de språkliga rättigheterna som tryggas i grundlagen. Lagen bör formuleras så att både finsk- och svenskspråkiga garanteras en fungerande vårdkedja på det egna språket. Det innebär att tvåspråkiga landskap bör kunna kräva att producenterna av såväl direktvalstjänster som tjänster som tillhandahålls mot kundsedel och enligt personlig budget, kan ge service på både finska och svenska. Service på det egna språket är en grundlagsenlig rättighet och bör inte enbart ses som en kvalitetsfaktor.

77. 21. Specifierade förslag till ändringar i lagutkastet

Vastaajien määrä: 1

- -